

Maelezo kuhusu JINSI-YA

RESOURCE
& SUPPORT
HUB

Jinsi ya kufanya utafiti salama wa unyonyaji wa kingono, dhuluma na unyanyasaji wa kingono (SEAH)

Kwa Mashirika ya Kijamii katika muktadha wa kibinadamu au maendeleo.

Utafiti salama ni nini na kwa nini ni muhimu sana katika utafiti wa SEAH?

- Utafiti salama unamaanisha kuhakikisha kuwa utafiti wowote unaofanywa unazingatia kanuni za Kutodhuru, na kwamba washiriki wote wa utafiti na watafiti wanalindwa kutokana na hatari, shida, kiwewe, unyonyaji au ukatili kama matokeo ya ushiriki wao katika shughuli za utafiti. Utu, afya na ustawi wa watu binafsi na makundi lazima upewe kipaumbele.
- Kuhakikisha utafiti salama na wa kimaadili ni muhimu katika shughuli zote za utafiti ambazo zinapangwa. Hata hivyo kuna baadhi ya masuala ya ziada ya kimaadili wakati wa kutaka kufanya utafiti kuhusu mada nyeti na yenye uwezekano wa kuchochea au kuumiza upya kama vile unyonyaji wa kingono, dhuluma na unyanyasaji wa kingono na ukatili wa kijinsia.
- Kumekuwa na kumbukumbu nyingi kuhusu kutafiti kwa usalama na kuuliza maswali kuhusu uzoefu wa wanawake na wasichana, wanaume na wavulana na watu wa jinsia tofauti wa ukatili wa kijinsia lakini ni kumbukumbu kidogo ambazo zinahusiana hasa na SEAH.

Mazingatio ya kimaadili ya kufanya utafiti kuhusu SEAH

- ✓ Kubali tofauti za kimamlaka ambazo zipo ndani ya mchakato wa utafiti.
- ✓ Rekebisha mbinu na maswali maalum ili kufaa vikundi tofauti, ikijumuisha umri na miktadha tofauti.
- ✓ Hakikisha washiriki wanatoa idhini kwa ushiriki wao (tazama kisanduku cha 1).
- ✓ Eleza madhumuni ya utafiti huo na jinsi gani habari itatumika.
- ✓ Fanya maswali kuwa rahisi na yanayofaa.
- ✓ Hakikisha masuala ya ulinzi wa data, usiri, faragha na kutojulikana yanaeleweka na kuelezwa kwa washiriki.

Kisanduku. 1 Ufafanuzi wa idhini iliyoarifiwa iliyochukuliwa kutoka kwa Miongozo kuhusu Ukatili wa Kijinsia ya Kamati ya Kudumu ya Mashirika Mbalimbali¹:

- Idhini iliyoarifiwa hutolewa kwa hiari na kwa uhuru wakati watu wanaelewa ukweli, athari na matokeo ya baadaye ya hatua.
- Wanapaswa pia kuwa na ufahamu na mamlaka ya kutumia haki yao ya kukataa na/au kutoshurutishwa (yaani kushawishiwa kulingana na nguvu au vitisho).
- Watoto kwa ujumla huchukuliwa kuwa hawawezi kutoa idhini iliyoarifiwa kwa sababu hawana uwezo na/au uzoefu wa kutarajia athari za hatua yoyote, na hawawezi kuelewa au kuwezesha kutumia haki yao ya kukataa.
- Pia kuna matukio ambapo idhini inaweza kuwa haiwezi kutolewa kwa sababu ya uharibifu wa utambuzi na/au kimwili, hisia, au ulemavu wa ukuaji.

Unahitaji kufanya nini ili kufanya utafiti wa SEAH kuwa salama?

1. Kuelewa hatari dhidi ya faida za kufanya utafiti

Ni muhimu kuwa na uwezo wa kukusanya data kuhusu SEAH ili kuwezesha uelewa wa kuaminika zaidi na wa kimuktadha kuhusu kiwango, hatari na aina za SEAH ambazo zinafanywa na dhidi ya nani. Hata hivyo, faida hizi zinahitaji kupimwa dhidi ya madhara na hatari ambazo zinaweza kutokea kupitia mchakato wa kuhojiana na kukusanya data. Madhara ambayo yanaweza kutokea yanajumuisha hatari ya kuwasumbua washiriki tena kupitia kuhoji, uwezekano wa upinzani au hatari ya mfichuo kutokana na ushiriki wao, washiriki kufichua kitu ambacho hakiwezi kuungwa mkono vya kutosha.

2. Fikiria kuhusu kushirikiana na mashirika ya haki za wanawake katika vikundi vya kijamii katika eneo hilo

Jambo muhimu la kuweza kuelewa ugumu wa muktadha wowote ule ni kuhusisha na kufanya kazi pamoja na mashirika ya wanawake ya eneo husika, na watafiti wa eneo husika, tangu mwanzoni. Hii itahakikisha kuwa sauti za wanawake na wasichana kutoka kwa jamii zinawakilishwa, na kwamba ukosefu wa usawa wa mamlaka unashughulikiwa wakati wote katika mchakato wa utafiti. Ni muhimu kwa kujenga umiliki wa jamii na ushiriki wa maana. Kufanya kazi na jamii ili kuelewa na kuweka muktadha wa matokeo pia kutahakikisha kuwa mchakato sio wa kiunyonyaji.

Hii ni muhimu hasa wakati wa kutafiti kuhusu SEAH ili kuhakikisha kuna msaada wa jamii uliowekwa ili kufuatilia masuala yoyote ambayo yanaweza kutokea, pamoja na kuhakikisha maswali na mbinu ni sahihi na salama katika muktadha husika.

3. Kuwa wazi kuhusu mbinu unayotaka kutumia na ni kwa nini umeichagua

Wakati wa kufanya utafiti wa SEAH, Ukatili wa kijinsia au mada nyingine nyeti, muundo wa utafiti

unahitaji kuzingatiwa kwa uangalifu ili kuhakikisha kuwa unafaa zaidi kwa watu binafsi na makundi unayokusudia kuzungumzia. Ni muhimu kuzingatia jinsi masuala ya mamlaka yanahusika katika mchakato wa utafiti pamoja na kuwa na ufahamu wa jinsi gani utambulisho na udhaifu tofauti unaingiliana katika kuongeza hatari. Maadili na usalama yanachukuliwa kama msingi wa utafiti wa kutetea wanawake kuhusu Ukatili wa kijinsia², na SEAH. Utafiti shirikishi ni mbinu nyingine inayojaribu kushughulikia ukosefu wa usawa wa mamlaka kwa njia ya kutambua tofauti za kimamlaka na kuwahusisha washiriki wa utafiti katika mchakato wa utafiti kama washirika na wachangiaji badala ya kuwa watazamaji tu. Mambo mengine ya kuzingatia:

- ✓ Kutouliza hasa kuhusu uzoefu wa watu binafsi wa ukatili.
- ✓ Mbinu za ubora, za hadithi na shirikishi zinaweza kufaa zaidi kwa aina hii ya utafiti.
- ✓ Hatari na faida za mahojiano ya kikundi au kikundi cha walengwa dhidi ya mahojiano ya mtu mmoja mmoja.
- ✓ Lugha na istilahi unazotumia tazama [dokezo la Kituo cha Rasilimali na Usaidizi kuhusu lugha wakati wa kufanya utafiti kuhusu SEAH](#).
- ✓ Jinsi ya kutaja watu ambao wanaweza kuwa na uzoefu SEAH: watu wanaweza kupendelea kutajwa kama manusura badala ya waathiriwa.

4. Kuajiri na kutoa mafunzo kwa timu

Umuhimu wa ujuzi na mafunzo kwa timu ya utafiti haupaswi kupuuzwa. Hii ni muhimu ili kuhakikisha kuwa wanaweza kufanya utafiti kwa njia ya heshima na salama.

- ✓ Watafiti wa kike wanapaswa kufundishwa kuzungumza na wanawake na wasichana katika utofauti wao.
- ✓ Zingatia umri, jinsia na kabila la timu yako ya utafiti.
- ✓ Watafiti wanapaswa kuelewa vipengele muhimu vya mahojiano kufuatia taarifa ya kiwewe (tazama kisanduku 3).
- ✓ Watafiti wote wanapaswa kuelewa na kukubaliana na Kanuni ya Maadili ambayo inaeleza tabia na mitazamo inayotarajiwa ya watafiti wote.
- ✓ Watafiti wanahitaji kuongozwa na mnusurika na kuhitaji ujuzi maalum katika mawasiliano na kusikiliza kwa umakini (tazama kisanduku cha 4).

Kisanduku. 3 Mhoji anahitaji kuhakikisha:

- Huruma na tabia isiyo ya kuhukumu
- Uelewa wa kina wa maswala hayo
- Faragha na usalama
- Habari inatolewa kuhusu huduma za msaada zinazopatikana
- Muda unachukuliwa na juhudi inafanywa kutafuta wale ambao ni ngumu zaidi kuwapata
- Wanajali ustawi wao wenyewe

Imechukuliwa kutoka kwa Hazina ya Umoja wa Mataifa kuhusu Idadi ya Watu, 2017. kNOWVAWdata: Kanuni sita za bora za kuwahoji wanawake ambao wanaweza kuwa wamepitia ukatili

5. Kutengeneza utathmini wa hatari

Kutengeneza utathmini wa hatari ni hatua muhimu katika shughuli yoyote ya utafiti. Hata hivyo, wakati wa kutafiti masuala nyeti kama vile SEAH, ni muhimu zaidi kwamba hili lifanyike kwa kuzingatia hatari zote kwa washiriki wa utafiti

safeguardingsupporthub.org | Jinsi ya Kutafiti Unyonyaji wa Kingono, Dhuluma na Unyanyasaji wa Kingono (SEAH) kwa Usalama | Agosti 2021

Kisanduku. 2 Mahojiano kufuatia taarifa za kiwewe

- Tengeneza urafiki kupitia utangulizi wako na mbinu ya kuhoji
- Wape wahojiwa hisia ya udhibiti - waruhusu kuchagua kasi ya mahojiano, usiwakatishe
- Chagua maswali kwa umakini - tumia maswali yaliyo wazi, na uyaweke kuwa rahisi
- Kuwa makini kuhusu utofauti - elewa jinsi masuala ya kijinsia na kitamaduni yanaweza kuathiri hali hiyo
- Kuwa na ufahamu wa ishara yoyote ya dhiki - jukumu lako sio la kuwa mshauri lakini kuhakikisha unyeti
- Kuwa na ufahamu wa masuala yako mwenyewe, upendeleo, na uzoefu ambao unaleta katika mahojiano
- Kuwa makini na vitendo vyako mwenyewe kwa kile unachosikia kwani vinaweza kushawishi mchakato wa mahojiano

pamoja na watafiti wenyewe, na jamii pana. Kuhusisha watafiti wa eneo husika katika kutengeneza utathmini wa hatari kutakusaidia kutambua hatari ambazo huenda hauzijiui.

Utathmini wa hatari unapaswa kukaguliwa mara kwa mara katika mchakato wote wa utafiti.

Aina za hatari zinazoweza kutokea kwa washiriki na watafiti wa SEAH zinajumuisha:

- Kupata kiwewe upya kwa washiriki kupitia kusimulia uzoefu wao na watafiti.
- Usaidizi wa kisaikolojia na mahitaji mengine kutotimizwa kwa sababu ya ukosefu wa njia za rufaa.
- Unyonyaji wa washiriki na watafiti, wafanyakazi wa usalama n.k.
- Unyanyasaji wa washiriki na watafiti wakati wa mchakato wa utafiti.
- Kuongezeka kwa unyanyapaa wa washiriki ikiwa itajulikana kuwa wameshiriki.
- Hatari zingine za SEAH, kulinda usalama na ulinzi zinaweza kutambuliwa kupitia mchakato wa utafiti zisizohusiana na utafiti unaofanywa.

Tazama nyenzo inayoambatana ya [Kituo cha Rasilimali na Usaidizi kuhusu jinsi ya kubuni na kutekeleza ufuatiliaji, utathmini na utafiti salama na wa kimaadili.](#)

6. Kutengeneza ramani za huduma za njia za rufaa

Utafiti kuhusu SEAH unaweza kuibua masuala na kero kwa washiriki wanaohitaji msaada na huduma za kitaalam na ni muhimu kwamba usaidizi huu upatikane na watafiti wafahamu jinsi na wakati wa kutoa rufaa. Watafiti sio washauri lakini watahitaji ujuzi maalum ili kuwasaidia wanaoshiriki. Uhusiano na huduma zilizopo za kijamii, huduma za kisaikolojia na kijamii, kihisia, matibabu au mahakama ni muhimu sana katika eneo hili la utafiti. Timu ya utafiti ni lazima ihakikishe kuwa huduma zinapatikana na zinafaa kwa mahitaji yoyote yanayoweza kutambuliwa na kwamba zinatoa kiwango kizuri cha huduma bora.

7. Mbinu inayomlenga mnusurika

Kuchukua mbinu inayomlenga mnusurika kwenye utafiti inajumuisha hatua nyingi zilizobainishwa hapo juu, kama vile kuhakikisha manufaa yanapita hatari, mbinu ya Kutodhuru ni muhimu katika yote unayofanya. Vipengele vingine vya hii vinaweza kujumuisha:

- ✓ Kuzingatia wakati, eneo na mbinu ya utafiti na kuhakikisha kuwa ni salama na ya usiri kwa washiriki.
- ✓ Fikiria kutengeneza maneno ya msimbo yanayofaa kitamaduni, au ishara za mkono ambazo washiriki wanaweza kutumia kuashiria wako hatarini au wana kero.
- ✓ Pia ni muhimu kuzingatia masuala yanayohusu sheria za kuripoti za lazima ambazo zinaweza kuathiri utafiti wako na umbali gani unaweza kuhakikisha faragha (tazama kisanduku cha).

8. Kikao cha majadiliano cha kila siku

Hii ni sehemu muhimu ya mchakato wa utafiti na inafaa kwani inawaruhusu watafiti kuzungumza na kushiriki uzoefu wowote ambao unaweza kuwa ulikuwa mgumu kwao wakati wa mchakato huo. Kutunza timu yako ya watafiti, na kuhakikisha wanapata wakati wa kutafakari juu ya ustawi wao binafsi na kujijali ni muhimu sana wakati wa kutafiti mada hizi nyeti na za kuumiza.

Kisanduku. 4 Upigaji ripoti wa lazima

Watafiti wanaweza kujipata katika hali ambapo wajibu wao wa kimaadili wa kulinda faragha ya washiriki unakinzana na wajibu wao wa kisheria wa kuripoti matukio ya madhara, ukatili na dhuluma. Unahitaji kujiandaa kwa hali kama hizi:

- Hakikisha unajua sheria na taratibu za kuripoti za mahali ulipo, na mchakato husika na matokeo yanaweza kuwa ni yapi.
- Fahamu njia za rufaa ambazo zimetambuliwa.
- Tengeneza mpango tangu mwanzo wa jinsi gani timu ya utafiti itashughulikia visa vinavyohitaji kuripotiwa kwa lazima.
- Waelezee washiriki kwa uwazi wakati unaomba idhini yao iliyoarifiwa ni katika hali gani unaweza kulazimika kuripoti matukio (yaani kuhusu masuala ya ulinzi wa mtoto)

Ni muhimu kufahamu na kuwa katika baadhi ya matukio kuripoti kunaweza kusababisha ongezeko la hatari ya ukatili au dhuluma na kuwafanya wanawake na watoto kuwa katika hatari zaidi. Hii inapaswa kuzingatiwa kwa uangalifu na vitendo vyote kuwa vya kufaidi mtu anayehusika.

(imechukuliwa kutoka kwa Shirika la Afya Duniani, 2016)

Uchovu kwa watafiti ni jambo linalohitaji kuzingatiwa kwa makini wakati wa kupanga na kubuni mchakato wowote wa utafiti.

Kujadiliana mwishoni mwa kila siku pia husaidia uchanganuzi na kuhakikisha matokeo ya utafiti yanafasiriwa ipasavyo³. Hii ni sehemu muhimu ya kufanya utafiti wa kimaadili, na kuhakikisha sauti za washiriki zinaakisiwa kwa usahihi na kwa heshima.

Rasilimali

Muungano wa Watetezi wa Wanawake kwa Mabadiliko ya Jamii, [Mbinu za Watetezi wa Wanawake za kukuza maarifa na ushahidi kuhusu Ukatili wa Kijinsia, Makala ya 5 ya Vidokezo ya Kitabu cha Mfukoni cha Watetezi wa Wanawake, 2018.](#)

[Ellsberg M, na Heise L. Utafiti kuhusu Ukatili Dhidi ya Wanawake: Mwongozo Madhubuti kwa Watafiti na Wanaharakati. Washington DC, Marekani: Shirika la Afya Duniani, PATH; 2005.](#)

[Mapendekezo ya kimaadili na usalama kwa ajili ya utafiti wa kuingilia kati kuhusu ukatili dhidi ya](#)

[wanawake. Kukuza mafunzo kutoka kwa chapisho la Shirika la Afya Duniani Kuweka wanawake mbele: mapendekezo ya kimaadili na usalama kwa ajili ya utafiti kuhusu ukatili wa kinyumbani dhidi ya wanawake.](#) Geneva: Shirika la Afya Duniani. Februari, 2016

[Kuweka Wanawake Mbele Mapendekezo ya Kimaadili na Usalama kwa Utafiti wa Ukatili wa Kinyumbani Dhidi ya Wanawake.](#) Shirika la Afya Duniani (2001)

Ward, J, [Maadili katika Kutafiti Ukutuli wa Kijinsia katika Mazingira ya Kibinadamu: Tafakari kutoka kwenye Utekelezaji.](#) (2020)

---

¹ Kamati ya Kudumu ya Mashirika Mbalimbali. 2015. [Miongozo ya Kuunganisha Mikakati ya kukabiliana na Ukutuli wa Kijinsia katika Hatua za Kibinadamu: Kupunguza hatari, kukuza ustahimilivu na kusaidia kupona.](#)

² Muungano wa Watetezi wa Wanawake kwa Mabadiliko ya Jamii, [Mbinu za watetezi wa wanawake za kukuza](#)

Taasisi ya Kimataifa ya Wanawake, 2017. [Utafiti wa Ukutuli wa Kijinsia, Kufuatilia na Kutathmini Wakimbizi na Watu Walioathiriwa na Migogoro: Mwongozo na Zana kwa Watafiti na Watendaji](#)

[Taasisi ya Kimataifa ya Wanawake. \(2020\) Msaada Uliowezeshwa: Mwongozo wa Uwezeshaji wa Warsha ya Utafiti wa Vitendo Shirikishi.](#) Washington DC: Taasisi ya Kimataifa ya Wanawake katika Chuo Kikuu cha George Washington

[maarifa na ushahidi kuhusu Ukutuli wa kijinsia, Kitabu cha Mfukoni cha Watetezi wa Wanawake Makala ya Vidokezo 5.](#) 2018.

³ Ellsberg, Mary na Alina Potts, 2018. [Mazingatio ya Kimaadili kwa Utafiti na Tathmini ya Kukomesha Ukutuli Dhidi ya Wanawake na Wasichana.](#)